

them. Given that the use of confidential cooperation is characteristic of the entire pre-trial investigation, the procedure and rules for its use should be formulated in Article 222 of the CPC, which refers to the inadmissibility of disclosure of pre-trial investigation information.

Keywords: means of proof, investigative (search) actions, covert investigative (search) actions, confidential cooperation, investigator, confidant, secrecy, secret, covertness.

DOI: 10.33766/2786-9156.104.70-86

УДК: 343.352:343.21(477)

Мішура М. В., аспірант наукової лабораторії з проблем протидії злочинності

ННІ №1 Національної академії внутрішніх справ (м. Київ, Україна)

e-mail: kmovcan89@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0008-4312-1378>

ОБ'ЄКТ ЗЛОВЖИВАННЯ ВПЛИВОМ (СТАТТЯ 369-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Статтю присвячено дослідженню змісту ознак об'єкта складу злочину, передбаченого ст. 369-2 КК України.

Зроблено наголос на тому, що ефективна реалізація конституційних приписів про необхідність функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування в законний спосіб набуває вагомого значення в контексті протидії корупційним практикам в Україні, зокрема таким небезпечним проявам «фонові» корупції, як зловживання впливом.

У теоретичному аспекті розкрито місце та функціональний статус об'єкта в системі ознак складу кримінального правопорушення, а також висвітлено плюралізм наукових підходів до розуміння поняття об'єкта. Критично охарактеризовано закріплене в проєкті КК визначення об'єкта кримінального правопорушення як соціальної цінності, якій спричинюється шкода. З одного боку, позитивним моментом визнано пропонуване закріплення в нормативний спосіб поняття об'єкта кримінального правопорушення; водночас зауважено про те, що посилання законодавцем у ст. 1 чинного КК України на найвищі цінності, такі як права і свободи людини і громадянина, не обов'язково означає, що вони піддані кримінальному захисту поза межами категорії суспільних відносин.

Загалом, хоча чимало підходів до визначення об'єкта кримінального правопорушення видаються переконливими при розгляді конкретного складу кримінального правопорушення, водночас констатовано, що вони можуть ставати об'єктом конструктивної критики.

Автором підтримано наукову позицію про те, що родовим об'єктом групи кримінальних правопорушень, до яких віднесено зловживання впливом, повинні визнаватись праводієносини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Із метою визначення основного безпосереднього об'єкта складу зловживання впливом та з посиланням на зміст міжнародних антикорупційних документів, зауважено, що цей злочин посягає, з одного боку та передусім, на законодавчо врегульований механізм державного управління, паралельно з

чим, з іншого боку та опосередковано, відбувається посягання на конституційні засади верховенства права та демократичного державного режиму.

Також анонсовано необхідність подальшого вивчення такої складової об'єкта зловживання впливом, як його предмет, а саме неправомірна вигода, незалежно від її розміру.

Ключові слова: корупційне кримінальне правопорушення, об'єкт кримінального правопорушення, зловживання впливом, предмет, потерпілий, неправомірна вигода, службова особа, особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Постановка проблеми. Основний Закон України закріплює, серед інших, два важливі імперативи: 1) органи законодавчої, виконавчої та судової влади повинні виконувати свої повноваження в межах, визначених Конституцією, та відповідно до законів України (ст. 6); органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ст. 19).

Правильна реалізація цих та похідних від них нормативних положень має неабияке значення для забезпечення ефективності діяльності державного апарату, функціонування підприємств, установ та організацій усіх форм власності; вона впливає на своєчасне та справедливе вирішення соціальних проблем, забезпечення реалізації конституційних прав та свобод людини і громадянина, а також законних інтересів юридичних осіб. Наведені приписи безпосередньо пов'язані з категоріями суспільної небезпеки та об'єкта корупційних та пов'язаних із корупцією кримінальних правопорушень (далі – к. пр.), зокрема такими, що характеризують зловживання впливом.

Своєю чергою, у ч. 1 ст. 2 Кримінального кодексу України (далі – КК) нормативно зафіксовано важливий імператив: єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад к. пр. Причому, як відомо, склад будь-якого к. пр. потрібно аналізувати з позицій чотирьох обов'язкових для встановлення елементів, що змістовно пов'язані між собою, а саме: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона. Системна єдність цих чотирьох ознак утворює юридичний склад відповідного к. пр., описаного в статті (у частині статті) Особливої частини КК.

З огляду на те, що кримінальний закон покликаний за своїм призначенням забезпечувати правову охорону лише деяких, найбільш важливих у суспільстві, відносин, то *a priori* визначенню підлягає об'єкт посягання. Як справедливо зауважують фахівці, лише в разі правильного й точного встановлення об'єкта к. пр. виникає можливість коректно оцінити соціально-політичний зміст, а також параметри суспільної небезпеки діяння, точно його кваліфікувати, відмежувати від суміжних складів к. пр. і від тих суспільно небезпечних посягань, які не є кримінально протиправними [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на те, що проблеми корупційних к. пр. ґрунтовно досліджували вчені, зокрема А. А. Вознюк [2–4], К. П. Задоя [5], Д. В. Каменський [6], Д. Г. Михайленко [7], М. І. Хавронюк [8, 9],

С. С. Чернявський [10], питанням підстав кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ст. 369-2 КК, приділено значно менше уваги. Кваліфікацію зловживання впливом досліджено в роботах О. О. Дудорова [11, 12], В. І. Дюрдь [13], В. М. Киричка [14, 15], О. О. Книженко [16], Л. Ю. Тимофєєвої [17] та ін. Незважаючи на це, чимало проблем у цій сфері залишаються нерозв'язаними. Нині відсутні наукові розробки проблем об'єкта зловживання впливом.

Формулювання цілей. Метою статті є встановлення та розкриття змісту ознак об'єкта складу злочину «зловживання впливом» у межах чинної редакції ст. 369-2 КК.

Виклад основного матеріалу. З огляду на текст Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, корупція визнається ключовою перешкодою стабільному економічному зростанню й розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів (п. 1.2). У згаданому програмному документі антикорупційного спрямування наведені доречні соціологічні показники: найбільш пріоритетним напрямом боротьби з корупцією і для бізнесу (57 % респондентів), і для населення України (52 % респондентів) є очищення від корупції судової системи. Для населення України наступними за пріоритетністю (у порядку спадання) є такі напрями: охорона здоров'я (38 %), поліція і прокуратура (37 %), державний сектор економіки (27 %), податкова і митна сфери (25 %), а також фінансування партій та виборчих кампаній (21 %). На думку представників бізнесу, найбільш пріоритетними напрямками у протидії корупції є: поліція і прокуратура (41 %), податкова і митна сфери (32 %), фінансування партій та виборчих кампаній (25 %), охорона здоров'я (24 %), оборона і безпека (23 %) [18].

Практично всі з позначених сфер суспільно-державного життя нашої країни можуть виступати небезпечним «підґрунтям» не лише для безпосередньої, а й для «фонові» корупції – такого собі «наволокорупційного» феномена в сучасному українському суспільстві. Тут варто навести влучну тезу американського політичного економіста та публіциста японського походження Ф. Фукуями: «Явище, якому дали назву «корупція», втілює широкий спектр поведінки, економічні та політичні наслідки якої сильно різняться; попри всі академічні зусилля у вивченні корупції досі не вироблено загальноживаної термінології для описання різних форм корупції» [19].

Автори одного ґрунтовного монографічного дослідження, присвяченого аналізу окремої групи посягань на відносини довкілля, указують на те, що проблематика правильного встановлення характеристик об'єкта к. пр., зважаючи на велику теоретико-прикладну значимість цього процесу, уже тривалий час залишається активно досліджуваною. Ба більше, питання про те, що саме необхідно розуміти під поняттям об'єкта к. пр., зберігає левову частку актуальності та, відповідно, дискусійності донині, дійшовши єдиного знаменника в частині розуміння об'єкта, – це те, на що посягає к. пр. Науковці водночас і досі не можуть сформулювати єдиний підхід щодо тлумачення того, що ж саме порушує к. пр. [20, с. 22–23].

Сьогодні теорія кримінального права України може запропонувати декілька (за різними підрахунками, близько десяти) концепцій розуміння об'єкта

злочину. Так, наприклад, В. Куц вважає, що ідея про те, що об'єктом к. пр. є суспільні відносини, є віддаленою від безпосередньої практики правника. На його думку, категорію «суспільні відносини» варто тлумачити лише як абстрактну. Натомість для юриста набагато важливішими є питання правового захисту життя, здоров'я, гідності, власності, політичної системи тощо. Проте, залишаючись у межах існуючої теорії «об'єкт злочину – суспільні відносини», він вказує на тенденцію правознавців тлумачити злочин як порушення саме таких відносин, водночас розуміючи власне взаємовідносини між людьми (особами) в суспільстві [21, с. 104].

Далі, лише за одним авторським спостереженням, основні теорії та концепції об'єктом к. пр. визнають, з-поміж іншого, суспільні відносини; соціальні цінності; соціальні блага; блага, інтереси і права; правоохоронювані інтереси та блага особистості, суспільства або держави; правовідносини; блага та суспільні відносини; сфери життєдіяльності людей; соціальну оболонку суспільних відносин [22, с. 130]. Стає очевидним, що складність і багатогранність тих явищ і процесів, на які спрямовані к. пр., та того, що саме підлягає кримінально-правовій охороні, унеможливує створення єдиної універсальної концепції об'єкта к. пр., як такої, що дозволить точно визначити об'єкт будь-якого кримінально протиправного посягання.

До слова, «ціннісний» підхід до розуміння об'єкта к. пр. реалізовано в проекті КК, що розробляється Робочою групою з питань розвитку кримінального права. Там зафіксовано: об'єктом складу к. пр. є соціальна цінність, якій спричинюється шкода, передбачена статтями 2.5.2–2.5.7 цього Кодексу (ч. 1 ст. 2.2.1); у випадках, передбачених цим Кодексом, ознакою об'єкта є також потерпіла особа або предмет складу кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 2.2.1) [23].

Нормативне закріплення (до речі, уперше в історії вітчизняного кримінального закону) визначення об'єкта к. пр. є однозначно позитивним моментом; про необхідність такої офіційної регламентації поняття об'єкта уже давно писали фахівці. Водночас офіційне закріплення саме «ціннісної концепції» об'єкта не можна вважати однозначним, єдино правильним підходом. Адже, як слушно зауважував свого часу В. Тацій, чимало з існуючих наукових підходів до визначення об'єкта злочину видаються переконливими при розгляді конкретного складу злочину. Проте, одночасно вони можуть бути предметом обґрунтованої критики, оскільки пропонують значний простір для дискусій [24, с. 128].

Згаданий учений закидає на адресу теорії соціальних цінностей, яка має свої позитивні аспекти, такі як: відповідність Конституції України (ст. 3), де визначається людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканність і безпека як найвищі соціальні цінності, що ця теорія не позбавлена низки серйозних недоліків. Зокрема, аксіологічний підхід до визначення об'єкта злочину не пропонує достатніх підстав для автоматичного й беззаперечного застосування поняття «соціальні цінності» у кримінальному праві. Посилання законодавцем у ст. 1 КК України на найвищі цінності, такі як права і свободи людини і громадянина, не обов'язково означає, що вони піддані кримінальному захисту поза

межами суспільних відносин. А тому, зважаючи на те, що цінність життя та здоров'я людини, власності інших прав і свобод забезпечується саме їх існуванням у суспільстві, то будь-яке регулювання та охорона поза його (суспільства) межами втрачають сенс і практичний зміст [24, с. 129].

А. А. Вознюк стверджує, що кожна з концепцій, безперечно, є важливою для науки кримінального права. Однак найбільш розробленою є та, що визначає об'єкт злочину як суспільні відносини. Вона набула значного поширення, є вдало апробованою у кримінально-правовій характеристиці та кваліфікації низки злочинів і має розвинутий понятійно-категоріальний апарат [25, с. 280; 26, с. 167].

Окрім критичних зауважень на адресу виключно «ціннісного» підходу до розуміння об'єкта к. пр., членами Робочої групи, представниками експертної групи, авторами експертного висновку на проєкт КК, було висловлено ще два зауваження. По-перше, у вітчизняному кримінальному праві небезпідставно стверджується, що об'єктом кримінального правопорушення («загальний об'єкт») є не будь-які чи загалом усі суспільні відносини / соціальні цінності / блага тощо, а лише охоронювані («поставлені під охорону») кримінальним законом – водночас буквальний аналіз змісту відповідної проєктованої норми показує, що «загальним об'єктом» тут вважаються, по суті, будь-які соціальні цінності, чого не повинно бути. А по-друге, у запропонованому визначенні об'єкта к. пр. ідеться лише про *фактичне* заподіяння шкоди соціальним цінностям, проте не адресовані реальні випадки, коли всього лише створюється загроза/небезпека спричинення шкоди соціальним цінностям [27].

Якщо спробувати узагальнити викладені вище міркування, то, напевно, варто погодитись із С. Колосом, який зазначає, що вчення про об'єкт кримінального правопорушення є одним із найскладніших та надто суперечливих інститутів кримінально-правової доктрини [28, с. 196].

Усвідомлюючи весь наявний плюралізм думок та аргументів, поділяємо висловлену в кримінально-правовій науці (і досить поширену) позицію про те, що об'єктом к. пр. потрібно визнавати ті охоронювані кримінальним законом правовідносини, на які посягають кримінально протиправні діяння та яким у результаті цього заподіюється шкода або створюється реальна загроза її заподіяння.

Посилання на охоронюваність кримінальним законом у наведеному визначенні означає, як зауважують її прибічники, що в чинному КК міститься вичерпний перелік кримінально караних діянь. Натомість відносини, що не вказані в кримінально-правових нормах, можуть виступати об'єктами інших правопорушень, зокрема адміністративних проступків, цивільно-правових деліктів [29, с. 150].

Концепція «об'єкт = правові відносини» враховує, як видається, переваги домівної теорії «об'єкт к. пр. – суспільні відносини» (включаючи структуру останніх), будучи похідною від неї версією. Водночас ця концепція враховує той факт, що кримінальним законом охороняються не всі відносини, що складаються в суспільстві й регулюються, наприклад, нормами моралі чи релігії, а

лише ті, які в інтересах суспільства піддаються правовому регулюванню з боку держави. Наприклад, під кримінально-правовою охороною перебувають лише ті управлінські відносини, які врегульовані правом.

Своєю чергою, систематизуючи в авторський спосіб наявні наукові розробки з проблематики об'єкта складу к. пр., А. А. Музика, Є. В. Лащук розкривають структуру об'єкта к. пр., а також наводять структурні елементи суспільних відносин. Під першою вони розуміють умовну тріаду складових: 1) суспільні відносини, що охороняються кримінальним законом, суб'єктам яких завдана істотна шкода чи створена загроза її заподіяння (обов'язкова ознака); 2) потерпілий від к. пр. (факультативна ознака); 3) предмет к. пр. (факультативна ознака). Своєю чергою, структурними елементами суспільних відносин виступають: суб'єкти (учасники, носії) суспільних відносин; предмет суспільних відносин; а також соціальний зв'язок між суб'єктами суспільних відносин [30, с. 56].

«Накладаючи» в аналітичний спосіб другу і третю складові об'єкта на зміст об'єкта зловживання впливом, зазначимо про таке. У теоретичному плані ми виступаємо прибічниками (до речі, як і розробники проєкту КК), так би мовити, «поміркованого» підходу до характеристики потерпілого в кримінальному праві, тому вважаємо, що відповідний суб'єктний склад повинен включати лише фізичних та юридичних осіб – так само, як це передбачено в чинному Кримінальному процесуальному кодексі України. А загалом у кримінально-правовій науці наразі сформувались різні підходи до розуміння кола потерпілих – від найвужчого (виключно фізична особа) до найширшого (що включає також юридичних осіб, державу, інші соціальні утворення). Далі, через відсутність нормативного посилання на заподіяння будь-якої шкоди будь-якому конкретизованому виду потерпілого, вважаємо, що склад злочину ст. 369-2 КК не передбачає потерпілого. Звичайно, що в широкому (не кримінально-правовому) сенсі «потерпілим» може бути держава, суспільство, однак ці міркування тут варто залишити поза дужками наукового аналізу.

Що ж до ознак предмета зловживання впливом, то ним визнається неправомірна вигода, причому, незалежно від її розміру. Поняття неправомірної вигоди є складним, альтернативно сформульованим, містить частку контрарверсійності, потребує першочергового звернення до змісту примітки до ст. 364-1 КК та матеріалів правозастосовного й наукового тлумачення цього змісту. Тут лише зазначимо, що з позицій *de lege lata* неправомірною вигодою потрібно розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав.

Загальновідомо: чимало чинних (нових або оновлених) антикорупційних положень було запозичено з міжнародних конвенцій, спрямованих на боротьбу з проявами корупції. Принаймні ознайомчий огляд відповідних приписів також певною мірою дозволяє дослідити зміст суспільної небезпеки досліджуваного діяння, зрозуміти, які саме групи правовідносин утворюють об'єкт певного корупційного чи пов'язаного з корупцією посягання.

Зокрема, ст. 369-2 КК, вивчення ознак об'єкта якого є метою нашого дослідження в цій публікації, стала результатом імплементації ст. 12 Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 173), що набула чинності для України 1 березня 2010 р., а також ст. 18 Конвенції ООН проти корупції (набула чинності для України 1 січня 2010 р.).

Наскрізнний порівняльний аналіз відповідних норм цих двох «антикорупційних» міжнародних документів демонструє їх схожість у частині опису основних підстав для відповідальності за досліджуваний корупційний делікт. Ідеться про те, що кожна Сторона вживатиме (розглядає можливість вжиття) таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для встановлення у своєму національному законодавстві кримінальної відповідальності за таку поведінку (структурування ознак здійснено мною): (1) умисне вчинення обіцяння, пропонування чи надання прямо або опосередковано будь-якої неправомірної переваги (2) будь-якій особі, яка заявляє чи підтверджує, що вона може за винагороду (3) зловживати впливом на прийняття рішень будь-якою посадовою особою (у широкому сенсі цього поняття), (4) незалежно від того, чи така неправомірна перевага призначена для неї особисто, чи для іншої особи, (5) а також вимагання, одержання або прийняття пропозиції чи обіцянки надання такої переваги у винагороду за такий вплив, (6) незалежно від того, чи такий вплив дійсно здійснюється або чи призводить до бажаного результату.

Правозастосовний потенціал досліджуваної кримінально-правової заборони зафіксовано в пунктах 64–66 Пояснювальної записки до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією. Там зазначено: криміналізація зловживання впливом, покликана забезпечити прозорість і неупередженість у процесі прийняття рішень державними службами, має на меті дістатися до ближнього кола посадової особи або політичної партії й боротися з корупційною поведінкою тих осіб, які, перебуваючи поряд із владою, намагаються скористатися своїм професійним становищем або соціальним статусом, що сприяє формуванню корумпованої атмосфери і послаблює віру громадян у справедливість державного управління [31]. Останнє речення також опосередковано характеризує зміст суспільної небезпеки цього посягання.

Також, відповідно до тексту згаданої Пояснювальної записки, договірні сторони повинні боротися з, так званою, «фоновою корупцією»¹, яка підриває довіру громадян до засад справедливості державного управління. А тому задля реалізації мети Конвенції, яка полягає у вдосконаленні комплексу кримінально-правових заходів протидії корупції, було визнано за доцільне запровадити норму про цей злочин, пов'язаний із зловживанням впливом, який для деяких держав був новим, досі невідомим явищем.

Проектуючи наведені положення на об'єкт досліджуваного корупційного посягання, який має складну структуру, висловлюємо власну тезу-спостере-

---

¹ Власне, це поняття, «фонова корупція», часто використовується у вітчизняній науковій літературі для позначення суспільної небезпеки зловживання впливом, а також низки інших, пов'язаних із корупцією протиправних діянь.

ження. Основним безпосереднім об'єктом зловживання впливом виступає купність правовідносин у сфері забезпечення нормальної, справедливої діяльності органів державного управління (що включає також складову місцевого самоврядування). Також складовою цього об'єкта, що втілена радше опосередковано, виступає посягання на відносини, що забезпечують прозорість і неупередженість у процесі ухвалення рішень державними органами, у такий спосіб створюючи більш загальну загрозу для верховенства права та стабільності демократичних інститутів у державі.

Далі, власне, про характеристику об'єкта злочину, передбаченого ст. 369-2 КК, як про це було заявлено в назві статті.

Родовим об'єктом групи кримінальних правопорушень, до яких, зокрема, включено і зловживання впливом, є правовідносини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Тобто, родовим об'єктом тут традиційно визнається встановлений законом порядок використання влади, повноважень, становища та пов'язаних з ними можливостей службовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх апарату, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій незалежних від форм власності, а також особами, які надають публічні послуги, спортсменами тощо [32, с. 1130–1131].

Свого часу доповнення КК статтями 365-1 (наразі скасованої) і 368-4, що передбачають кримінальну відповідальність за вчинення злочинів у сфері надання публічних послуг, призвело до суттєвого змістовного розширення родового об'єкта розглядуваних злочинів. Фактично цей об'єкт відтепер об'єднує в собі два тісно пов'язаних і водночас не тотожних *видових об'єкти*, на які посягають відповідно: 1) к. пр. у сфері службової діяльності; 2) к. пр. у сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг [33]. Відповідно до класифікації видових об'єктів к. пр., яку запропонував А. А. Вознюк, тут, очевидно, йдеться про видовий об'єкт, що охоплює споріднені безпосередні основні об'єкти декількох злочинів у межах одного родового об'єкта (підродовий об'єкт) [34, с. 263].

Таким чином, обстоювана свого часу фахівцями ідея диференціації кримінальної відповідальності за службові правопорушення в публічній і непублічній управлінських сферах була на певному етапі реалізована в Україні на законодавчому рівні. Принагідно нагадаємо: така диференціація об'єктів у сфері управління стала результатом змін, внесених до Розділу XVII Особливої частини КК Законом України від 7 квітня 2011 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», що, своєю чергою, був обумовлений ратифікацією Україною Конвенції ООН проти корупції, Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією та Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією.

Відповідно, *безпосереднім об'єктом* зловживання впливом як к. пр. у сфері службової діяльності повинна визнаватись правильна (іншими словами, нор-

мальна, правомірна) діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, окремих організацій, установ, підприємств (незалежно від форми власності).

У випадку вчинення суб'єктом (наразі він є загальним) не лише зловживання впливом, а й також посягання, наприклад, на інші суспільні відносини, вчинене потрібно кваліфікувати додатково як інший злочин, що міститься в іншому розділі Особливої частини КК, із відповідним установленням ознак об'єкта такого іншого посягання. Наприклад, якщо вчинивши діяння, описане в ст. 369-2 КК, особа посягнула одночасно чи в окремі проміжки часу на суспільні відносини у сфері реалізації державної влади (місцевого самоврядування) і, скажімо, господарську діяльність або довкілля, то її дії треба кваліфікувати за наявності інших відповідних ознак як згаданий злочин у сфері службової діяльності та інше к. пр. у сфері господарської діяльності чи довкілля.

На практиці це, наприклад, може мати місце в разі наявності реальної сукупності, яку утворюють два пов'язаних між собою діяння: 1) пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди особі, яка пропонує чи обіцяє (погоджується) за таку вигоду вплинути на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 369-2 КК); та 2) протиправна вимога припинити займатися господарською діяльністю чи обмежити її, тобто протидія законній господарській діяльності (ч. 1 ст. 206 КК). У такому разі очевидно, що кримінальний правопорушник посягає одночасно на два об'єкти – на порядок функціонування органів державної влади та управління, а також діяльності службових осіб і, відповідно, на встановлений порядок здійснення господарської діяльності в частині забезпечення свободи підприємницької діяльності.

Інший приклад, тепер уже на ідеальну сукупність розглядуваного та іншого к. пр. Так, якщо, скажімо, неправомірною вигодою, що передається іншій особі з метою впливу на прийняття рішення службовою особою, є підроблена іноземна валюта, то має місце ідеальна сукупність злочинів за ч. 1 ст. 369-2 КК і ч. 1 ст. 199 КК (у формі збуту підробленої іноземної валюти). Відповідно, матиме місце також ідеальна сукупність (одночасність) поставлення під загрозу двох груп праввідносин, що утворюють об'єкти двох злочинів – у контексті збуту підробленої валюти таким об'єктом виступатиме встановлений законом порядок формування і функціонування грошової системи України як частини економічної системи нашої держави.

Свою чергою, чинна редакція ст. 369-2 КК одночасно встановлює відповідальність за два кримінально протиправні діяння, які полягають у здійсненні протиправного впливу на особу, уповноважену на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Це: 1) пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди; 2) прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди. Відповідно, безпосереднім об'єктом посягання цих протиправних діянь, як, власне, і більшості к. пр., ознаки яких описані в Розділі XVII Особливої

частини КК, є правовідносини, що виникають у зв'язку із забезпеченням нормальної (тобто законної) діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Варта уваги позиція В. Навроцького про те, що доцільно виокремлювати два об'єкти посягання зловживання впливом, а саме: по-перше, «відносини з приводу використання службових повноважень особами, уповноваженими на виконання функцій держави на засадах неупередженості»; а по-друге, також «відносини, які виникають у зв'язку з безпідставним протиправним збагаченням винного» [8, с. 171].

Видається, що другий наведений ученим об'єкт посягання аналізованого злочину, хоча й характеризує суспільні відносини, на шкоду яким спрямоване кримінальне правопорушення за ст. 396-2 КК, водночас таке визначення суперечить загальноприйнятому розумінню об'єкта злочину – це суспільні (або правові) відносини, що охороняються законом. Власне, відносини, які виникають у зв'язку з безпідставним протиправним збагаченням винного, є, на мій погляд, самі собою протиправними. Отже, учасники таких відносин *a priori* повинні нести передбачену законодавством відповідальність відповідного виду.

Щодо додаткового об'єкта зловживання впливом, то в одному авторитетному науково-практичному коментарі до КК ним пропонується визнавати відносини справедливого розподілу матеріальних благ у суспільстві [32, с. 1183]. Справді, із позицій розуміння природи і проявів «фонові» корупції аналізоване діяння посягає, зокрема, на обіг матеріальних цінностей у суспільстві за принципом «доступу до посади» та пов'язаних із цим можливостей, а не за принципом «кожному по заслугах і досягненнях».

Варто погодитися з тим, що розглядуваний корупційний злочин заподіює шкоду також іншим об'єктам кримінально-правової охорони, зокрема порядку державного управління (авторитет держави) та порядку здійснення місцевого самоврядування, порядку здійснення правосуддя. Їх можна віднести до додаткових безпосередніх обов'язкових об'єктів цього злочину. Фактично шкода поставленим під правову охорону суспільним цінностям може заподіюватися при будь-якій формі зловживання впливом, як це описано в ст. 369-2 КК [35, с. 77]. Це додаткові обов'язкові об'єкти злочину, тому що на них завжди посягає цей злочин, заподіюючи їм шкоду або створюючи загрозу її заподіяння поряд із безпосереднім основним об'єктом, і вони в інших випадках можуть бути самостійним основним безпосереднім об'єктом злочину [36, с. 25].

Завершуючи авторський аналіз об'єкта складу зловживання впливом, принагідно звернемо увагу на такий момент. Ураховуючи те, що в диспозиціях ст. 369-2 КК ідеться про «вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або пропозиція чи обіцянка здійснити вплив», а також з урахуванням змісту примітки до цієї заборони, яка розкриває поняття осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зокрема через положення Закону України «Про запобігання корупції», то в контексті визначення кола правовідносин, яким заподіюється шкода внаслідок зловживання впливом, варто звернутись

до аналізу призначення цього нормативного акта, до встановлення його законодавчої мети.

У преамбулі до згаданого Закону зазначено, що він визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. Отже, з одного боку, ідеться про превентивний правозастосовний потенціал цього нормативного акта, а з іншого – про його реактивну дію, тобто про ліквідацію низки негативних для суспільства результатів, породжених корупційними правопорушеннями, у т.ч. кримінальними.

Таким чином, варто ще раз зауважити: аналізований злочин слід визнати таким, що посягає на сферу службової діяльності в Україні в частині недопущення зловживань, пов'язаних із корупцією в широкому сенсі.

Висновки. Здійснений у статті аналіз положень міжнародно-правових актів у сфері протидії корупції кримінально-правовими засобами та опрацювання відповідних наукових робіт, а також використання результатів власного тлумачення системно-структурних ознак і змісту кримінально протиправного діяння, описаного в ст. 369-2 КК, спонукає узагальнити декілька висновків.

Родовим об'єктом групи кримінальних правопорушень в умовно службово-професійній сфері, яка охоплює також зловживання впливом, є правовідносини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Відповідні кримінально протиправні діяння посягають на встановлений законом порядок використання влади, повноважень, становища та пов'язаних із ними можливостей службовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх апарату, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також особами, які надають публічні послуги, спортсменами тощо.

Основний безпосередній об'єкт зловживання впливом можна визначити таким чином: будучи суспільно небезпечним проявом «фонові» корупції, цей злочин посягає на систему правовідносин у частині забезпечення нормальної діяльності органів державного управління (включає також складову місцевого самоврядування), передусім, на засади прозорості та неупередженості під час ухвалення рішень державними адміністраціями, унаслідок чого також утворює, в опосередкованому режимі, загрозу для засад верховенства права та стабільності демократичних інститутів в Україні.

Безпосередніми додатковими обов'язковими об'єктами цього корупційного делікту є авторитет органів державної влади та місцевого самоврядування, а також правосуддя.

У подальших дослідженнях важливо розкрити такі важливі складові ознаки об'єкта зловживання впливом, як його предмет і, меншою мірою, потерпілий.

Використані джерела:

1. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України : навч. посіб. Харків : УкрІЮА, 1994. 76 с.

2. Вознюк А. А. Декларування недостовірної інформації та умисне неподання декларації: нові моделі заборонних кримінально-правових норм. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2020. Вип. 4 (22). С. 104–120. URL : <https://doi.org/10.33766/2524-0323.92.104-120>.

3. Вознюк А. А. Корупційні кримінальні правопорушення: концептуальні проблеми в контексті реформування кримінального законодавства України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2 (20). С. 21–32. URL : <https://doi.org/10.33270/04202002.21>.

4. Вознюк А. А. Визнання статті 366-1 Кримінального кодексу України неконституційною: концептуальні вади прийнятого рішення. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 4 (117). С. 20–31. URL : <https://doi.org/10.33270/01201174.20>.

5. Задоя К. П. Проблеми обґрунтованості рішення конституційного суду України щодо визнання неконституційною статті 366-1 Кримінального кодексу України. *Juris Europensis Scientia*. 2022. № 1. С. 99–104.

6. Каменський Д. В. Корупція та ринкова економіка: небезпечна комбінація. *Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції* : зб. тез доп. V Міжнар. наук. практ. конф. (Харків, 31 берез. 2017 р.). Харків : ХНУВС, 2017. С. 86–87.

7. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи : монографія. Одеса : Гельветика, 2017. 582 с.

8. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / за ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.

9. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М. І. Київ: Ваіте, 2018. 472 с.

10. Чернявський С. С., Вознюк А. А. Зарубіжний досвід правової протидії незаконному збагаченню. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 17 (1). С. 79–89.

11. Дудоров О. О. Проблеми кваліфікації зловживання впливом у судовій практиці. *Часопис українського судочинства*. 2019. № 2. С. 13–35.

12. Дудоров О. О. Зловживання впливом: оцінка правозастосовного орієнтиру, сформульованого Верховним Судом, у контексті визначення перспектив щодо кримінально-правової заборони щодо «фонової» корупції». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 635–645. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/165>.

13. Дюрдь В. І. Становлення кримінальної відповідальності за зловживання впливом в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 5. С. 241–246. DOI : <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-5/57>.

14. Киричко В. М. Висновки Верховного Суду щодо суб'єкта зловживання впливом (ч. 2 ст. 369-2 КК): критичний теоретичний аналіз. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2021. № 1(15). С. 162–190. DOI : <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2021.15.234695>.

15. Киричко В. М. Проблема визначення суб'єкта зловживання впливом (ч. 2 ст. 369-2 КК України) та її вирішення. *Проблеми законності*. 2015. № 128. С. 38–46.

16. Книженко О. О. Проблеми кваліфікації зловживання впливом. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 4. С. 87–92.

17. Тимофєєва Л. Ю. Протидія корупційним практикам у євроінтеграційному контексті. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. С. 63–69. DOI : <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.3.11>.

18. Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки. URL : <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsijna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf>.

19. Фукуяма Ф. Що таке корупція і як з нею боротися. *Економічна правда*. 9 червня 2016 р. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2016/06/9/595365/>.

20. Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Письменський Є. О. Кримінально-правова охорона лісу в Україні : монографія. Київ: Норма права, 2023. 520 с.

21. Куц В. Сучасні уявлення щодо змісту окремих об'єктивних ознак складу злочину. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 2(14). С. 102–108.

22. Чумакова Т. К. Об'єкт і предмет кримінального правопорушення – незаконної приватизації державного, комунального майна. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 1. С. 129–135. URL : <https://doi.org/10.51547/prp.dp.ua/2022.1.20>.

23. Проект нового Кримінального кодексу України (контрольний текст станом на 14.10.2023 р.). URL : <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/10/15/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-14-10-2023.pdf>.

24. Тацій В. Я. Об'єкт злочину. *Вісник асоціації кримінального права України*. 2013. № 1. С. 131–134.

25. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них : монографія. Київ : Маслаков, 2018. 928 с.

26. Вознюк А. А. Теоретичні та практичні проблеми кримінальної відповідальності за створення злочинних об'єднань та участь у них як посягання на громадську безпеку : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 652 с.

27. Висновок на проект кримінального кодексу України (Контрольний текст станом на 30.01.2023 р.). URL : <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/03/16/vysnovok-natsionalnyh-ekspertiv.pdf>.

28. Колос С. С. Об'єкт злочину у науці кримінального права. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 196–199.

29. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ : ВАПЕ, 2014. 944 с.

30. Музыка А. А., Лашук Є. В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання : монографія. Київ : Паливода А. В., 2011. С. 56.

31. Explanatory Report to the Criminal Law Convention on Corruption. *European Treaty Series - No. 173*. URL : <https://rm.coe.int/16800cce441999>.

32. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ : ВД «Дакор», 2018. 1368 с.

33. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ: видавництво «Елтон-2», 2012. Т. 2. 704 с.

34. Вознюк А. А. Видовий об'єкт злочинів, передбачених ст. 255, 257, 258³, 260 Кримінального кодексу України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (13). С. 262–275.

35. Провокація вчинення злочину: практика ЄСПЛ та національних судів: наук.-практ. посіб. / Гладун О. З., Плотнікова В. П., Арушанян К. К., Пилипенко І. В., Лютюк

Д. П., Єрмоєнко І. В., Шербакова Г. В., Черняк О. М. Київ : Національна академія прокуратури України, 2019. 101 с.

36. Вознюк А. А. Додатковий об'єкт злочину, передбаченого ст. 255 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 4 (97). С. 21-32.

References:

1. Tatsii, V. Ya. (1994) Obiekt i predmet zlochyну v kryminalnomu pravi Ukrainy : navch. posib. Kharkiv : UkrІuA. [in Ukrainian].
2. Vozniuk, A. A. (2020) Deklaruvannya nedostovirnoi informatsii ta umysnenepo dannia deklaratsii: novi modeli zaboronnykh kryminalno-pravovykh norm. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka - Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E. Didorenko*, 4(22), 104-120. URL : <https://doi.org/10.33766/2524-0323.92.104-120>. [in Ukrainian].
3. Vozniuk, A. A. (2020) Koruptsiini kryminalni pravoporushennia: kontseptualni problemy v konteksti reformuvannya kryminalnogo zakonodavstva Ukrainy. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav - Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 2(20), 21-32. URL : <https://doi.org/10.33270/04202002.21>. [in Ukrainian].
4. Vozniuk, A. A. (2020) Vyznannia statii 366-1 Kryminalnogo kodeksu Ukrainy nekonstytutsiinou: kontseptualni vady pryiniatoho rishennia. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav - Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 4(117), 20-31. URL : <https://doi.org/10.33270/01201174.20>. [in Ukrainian].
5. Zadoia, K. P. (2022) Problemy obruntuovanosti rishennia konstytutsiinoho sudu Ukrainy shchodo vyznannia nekonstytutsiinou statii 366-1 Kryminalnogo kodeksu Ukrainy. *Juris Europensis Scientia*, 1, 99-104. [in Ukrainian].
6. Kamenskyi, D. V. (2017) Koruptsiia ta rynkova ekonomika: nebezpechna kombinatsiia. *Kryminalno-pravovi ta kryminolohichni zasady protydii koruptsii : materialy V mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kharkiv, 31 berez. 2017 r.) - Criminal law and criminological principles of combating corruption : materials V intern. scientific-practical conf. (Kyiv, March 31)*, 86-87. Kharkiv : KhNUVS. [in Ukrainian].
7. Mykhailenko, D. H. (2017) Protydiia koruptsiinym zlochyнам zasobamy kryminalnogo prava: kontseptualni osnovy : monohrafiia. Odesa : Helvetyka. [in Ukrainian].
8. Koruptsiini skhemy: yikh kryminalno-pravova kvalifikatsiia i dosudove rozsliduvannya (2019). M. I. Khavroniuk (Ed.). Kyiv : Moskalenko O. M. [in Ukrainian].
9. Naukovo-praktychnyi komentar do Zakonu Ukrainy «Pro zapobihannya koruptsii» (2018) M. I. Khavroniuk (Ed.). Kyiv: Vaite. [in Ukrainian].
10. Cherniavskiy, S. S., Vozniuk, A. A. (2019) Zarubizhnyi dosvid pravovoi protydii nezakonnomu zbahachenniu. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav - Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 17(1), 79-89. [in Ukrainian].
11. Dudorov, O. O. (2019) Problemy kvalifikatsii zlovzhyvannya vplyvom u sudovii praktytsi. *Chasopys ukrainskoho sudochynstva - Journal of Ukrainian Judiciary*, 2, 13-35. [in Ukrainian].
12. Dudorov, O. O. (2021) Zlovzhyvannya vplyvom: otsinka pravozastosovnoho oriientyru, sformulovanoho Verkhovnym Sudom, u konteksti vyznachennia perspektyv shchodo kryminalno-pravovoi zaborony shchodo «fonovoi» koruptsii. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal*, 10, 635-645. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/165>. [in Ukrainian].

13. Diurd, V. I. (2019) Stanovlennia kryminalnoi vidpovidalnosti za zlozhyvannia vplyvom v Ukraini. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal*, 5, 241-246. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-5/57>. [in Ukrainian].
14. Kyrychko, V. M. (2021) Vysnovky Verkhovnoho Sudu shchodo subiekta zlozhyvannia vplyvom (ch. 2 st. 369-2 KK): krytychni teoretychni analiz. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy - Bulletin of the Criminal Law Association of Ukraine*, 1(15), 162-190. URL : <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2021.15.234695>. [in Ukrainian].
15. Kyrychko, V. M. (2015) Problema vyznachennia subiekta zlozhyvannia vplyvom (ch. 2 st. 369-2 KK Ukrainy) ta yii vyrishennia. *Problemy zakonnosti - Problems of Legality*, 128, 38-46. [in Ukrainian].
16. Knyzhenko, O. O. (2017) Problemy kvalifikatsii zlozhyvannia vplyvom. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy - Scientific journal of the National Academy of Prosecutors of Ukraine*, 4, 87-92. [in Ukrainian].
17. Timofieieva, L. Yu. (2022) Protydiia koruptsiinym praktykam u yevrointehratsionomu konteksti. *Prodennoukrainskyi pravnychi chasopys - South Ukrainian legal journal*, 4(3), 63-69. URL : <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.3.11>. [in Ukrainian].
18. Antykoruptsiina stratehiia na 2021–2025 roky. (2022) [Electronic resource] N. p. URL : <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsiina-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf>. [in Ukrainian].
19. Fukuiaima, F. (2016) Shcho take koruptsiia i yak z neiu borotysia. *Ekonomichna Pravda*. [Electronic resource] N. p. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2016/06/9/595365/>. [in Ukrainian].
20. Dudorov, O. O., Movchan, R. O., Pysmenskyi, Ye. O. (2023) Kryminalno-pravova okhorona lisu v Ukraini : monohrafiia. Kyiv: Norma prava. [in Ukrainian].
21. Kuts, V. (2017) Suchasni uiaavlennia shchodo zmistu okremykh obiektivnykh oznak skladu zlochyngu. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy - Scientific journal of the National Academy of Prosecutors of Ukraine*, 2(14), 102-108. [in Ukrainian].
22. Chumakova, T. K. (2022) Obiekt i predmet kryminalnoho pravoporushennia – nezakonnoi pryvatyzatsii derzhavnogo, komunalnoho maina. *Dniprovskyi naukovyi chasopys publicnogo upravlinnia, psykholohii, prava - Dnipro scientific journal of public administration, psychology, law*, 1, 129-135. URL : <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.1.20>. [in Ukrainian].
23. Proiekt novoho Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (kontrolnyi tekst stanom na 14.10.2023 r.). [Electronic resource] N. p. URL : <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/10/15/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-14-10-2023.pdf>. [in Ukrainian].
24. Tatsii, V. Ya. (2013) Obiekt zlochyngu. *Visnyk asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy - Bulletin of the Criminal Law Association of Ukraine*, 1, 131-134. [in Ukrainian].
25. Vozniuk, A. A. (2018) Kryminalna vidpovidalnist za stvorennia zlochyunnykh obiednan ta uchast u nykh : monohrafiia. Kyiv : Maslakov. [in Ukrainian].
26. Vozniuk, A. A. (2018) Teoretychni ta praktychni problemy kryminalnoi vidpovidalnosti za stvorennia zlochyunnykh obiednan ta uchast u nykh yak posiahannia na hromadsku bezpeku. *Candidate's of thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].
27. Vysnovok na proiekt kryminalnoho kodeksu Ukrainy (Kontrolnyi tekst stanom na 30.01.2023 r.). (2023) [Electronic resource] N. p. URL : <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/03/16/vysnovok-natsionalnyh-ekspertiv.pdf>. [in Ukrainian].
28. Kolos, C. C. (2018) Obiekt zlochyngu u nautsi kryminalnoho prava. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 11, 196-199. [in Ukrainian].

29. Dudorov, O. O., Khavroniuk, M. I. (2014) Kryminalne pravo : navch. posib. M. I. Khavroniuk (Ed.). Kyiv : VAITE. [in Ukrainian].

30. Muzyka, A. A., Lashchuk Ye. V. (2011) Predmet zlochyngu: teoretychni osnovy piznannia : monohrafiia. Kyiv : Palyvoda A. V. [in Ukrainian].

31. Explanatory Report to the Criminal Law Convention on Corruption. *European Treaty Series - No. 173*. UR L: <https://rm.coe.int/16800cce441999>. [in English].

32. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (2018) M. I. Melnyk, M. I. Khavroniuk (Eds.). Kyiv : VD «Dakor». [in Ukrainian].

33. Kryminalne pravo (Osoblyva chastyna): pidruchnyk (2012) O. O. Dudorov, Ye. O. Pysmenskyi (Eds.). Luhansk : vydavnytstvo «Elton-2». [in Ukrainian].

34. Vozniuk, A. A. (2017) Vydovyi ob'iekt zlochyngu, peredbachenykh st. 255, 257, 2583, 260 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav - Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1(13), 262-275. [in Ukrainian].

35. Provokatsiia vchynnennia zlochyngu: praktyka YeSPL ta natsionalnykh sudiv: nauk.-prakt. posib. (2019) / Hladun O. Z., Plotnikova V. P., Arushanian K. K., Pylypenko I. V., Lotiuk D. P., Yeromenko I. V., Shcherbakova H. V., Cherniak O. M. (Eds.) Kyiv : Natsionalna akademiia prokuratury Ukrainy. [in Ukrainian].

36. Vozniuk, A. A. (2015) Dodatkovi ob'iekt zlochyngu, peredbachenoho st. 255 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. *Naukovi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav - Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 4(97), 21-32. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.12.2023

Mishura M., Postgraduate Student of the Research Laboratory on the Problems of Combating Crime of the Educational and Research Institute No. 1 of the National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

THE OBJECT OF ABUSE OF INFLUENCE (ART. 369-2 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)

The research paper is devoted to the study of the content of the features of the object of the crime, provided for in Art. 369-2 of the Criminal Code of Ukraine.

Emphasis is put on the fact that effective implementation of constitutional prescriptions on the need for the functioning of state authorities and local self-government in a legal manner acquires significant importance in the context of countering corrupt practices in Ukraine, including such manifestations of “background” corruption as abuse of influence.

In the theoretical aspect, the place and functional status of the object in the system of elements of the composition of criminal offense is revealed, and the pluralism of scientific approaches to understanding the concept of the object is also highlighted. The definition of the object of a criminal offense as a social value, to which harm is caused, enshrined in the draft of the Criminal Code is critically characterized. On the one hand, the proposed regulatory consolidation of the concept of the object of a criminal offense is recognized as a positive point; at the same time, it is noted that the reference by the legislator in Art. 1 of the current Criminal Code of Ukraine on the highest values, such as human and citizen rights and freedoms, does not necessarily mean that they are subject to criminal protection outside the category of social relations.

In general, it has been established that although many approaches to defining the object of the crime seem convincing when considering the specific composition of the crime, they can become the subject of constructive criticism.

The author supports scientific position that legal relations in the field of official activity and professional activity related to the provision of public services should be recognized as the generic object of the group of criminal offenses to which abuse of influence is attributed.

In order to determine the main direct object of abuse of influence and with reference to the content of international anti-corruption documents, it is noted that this crime encroaches, on the one hand and first of all, on the legally regulated mechanism of state administration, parallel to which, on the other hand and indirectly, there is an encroachment on the constitutional principles of the rule of law and the democratic state regime.

It has also been announced on the need for further study of such component of the object of abuse of influence as its subject, namely, unlawful benefit, regardless of its size.

Keywords: corrupt criminal offense, object of criminal offense, abuse of influence, object, victim, undue benefit, official, person authorized to perform the functions of the state or local self-government.

DOI: 10.33766/2786-9156.104.86-97

УДК: 343.9

Сокурєнко В. В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Одеського державного університету внутрішніх справ (м. Одеса, Україна)

e-mail: 1313sakur@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6879-7376>

ВОЄННО-АГРЕСИВНА ЗЛОЧИННІСТЬ У ФОКУСІ КРИМІНОЛОГО-ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНОГО АНАЛІЗУ: СИТУАЦІЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Стаття присвячена дослідженню феномену воєнно-агресивної злочинності з позицій кримінологічного-екзистенціального аналізу. Обґрунтовується, що ресентимент по-неволі, «вбиває» творчу енергетику, замикає її на ненаситі, на установці на боротьбу (остання досягає рівня невротичної установки). Остання поступово набуває самодостатніх рис і функціонує автономно. Підживлювана колективними травмами, часто також і сфальсифікованим дискурсом, ця установка сприяє зациклованню соціального часу, позбавляючи соціальну групу здатності прорватися до майбутнього, позбавитись тягара минулого, зачинає групу в наративах та переживаннях минулого, роблячи повсякчас його сучасним та «майбутнім». У зв'язку з цим розв'язану російською федерацією агресивну війну, замішану на ресентименті, цілком можна визначити і як війну минулого проти майбутнього, як спробу ув'язнити можливі проєкти майбутнього, блокувати відповідні мотивації, у тому числі через закономірну провокацію зворотного ресентименту жертв агресії.